

Fæsteforholdet saaledes, at Fæsteren kommer til at staa som en fuldt ud fri Mand, fri for Kapitalens Udbytning, og derved ogsaa for al Risiko under de svingende Konjunkturer.

I Kommissionen om Len og Stamhuse, som jeg havde den Ære at være Medlem af, har jeg, som det ses i Betænkningen, fremsat et fuldt færdigt Lovforslag i saa Henseende. I dette Lovforslag gives der Bestemmelser for offentlig Fæste af Jord, efter at Staten har overtaget Fæstejorden med alle Rettigheder og Forpligtelser, derunder ogsaa den Samfundsværdi, som ligger i Fæstetvungen. Fæsteren hjælpes ved passende Kreditgivning til at blive Ejer af Bygningerne med videre mod at svare en aarlig Jordrente, der fastsættes paa meget lempelig Maade, og da han ikke skal stavnsbindes, men staa som fri Mand, kan han til enhver Tid overdrage sin Ret til andre — det er der ogsaa givet Bestemmelser om —, og ved Brugerens Død er hans Arvinger fortrinsvis berettigede til at indtræde i Brugsforholdet. Der nedsættes i øvrigt et Fæsteraad, som ordner alle Enkeltheder. Som ærede Medlemmer vil se heraf, er Hovedtanken heri, at denne Jord skal være i Samfundets Eje, være fri for enhver som helst Behæftelse. Dermed har Samfundet sikret sig imod Privatkapitalens Indgreb i Jorden, og saa er der intet i Vejen for, at Brugeren kan eje Bygninger, Inventar m. m., men Jorden, Grundlaget, raader Samfundet for, og kun den Jord, som Samfundet saaledes raader for, kan blive fri Jord i fri Mands Haand. I tidligere Tid tænkte man sig, at dette kun kunde ske i Forbindelse med Selveje, men nu er, efter min Mening, denne Tanke umulig, det har Udviklingen vist i tilstrækkelig Grad. Jeg troede for Resten, at den nuværende Landbrugsminister nærede den samme Anskuelse, men det maa Ministeren jo ikke gøre, siden han har forelagt et Lovforslag af en anden Art end det, jeg her gør opmærksom paa.

Lad mig saa slutte med at sige, at saaledes som vi foreslaar at etablere disse Fæstere paa Samfundets Jord, saaledes foreslaar vi og vil vi foreslaa under noget nær samme Former, at de Titusinder af smaa Jorddyrkere fremtidig skal bygge deres Hjem og deres Virksomhed paa den Adelsjord, som vi mener, at Samfundet ogsaa efterhaanden vil komme til at indtage, og ligeledes paa den Samfundsjord, som ligger og venter paa, at man fra vor Side skal gøre Indgreb deri.

Maa jeg endelig sige, at Jordspørgs-

maalet i næsten alle dets Former for Tiden svømmer indenfor det parlamentariske Liv. Det svømmer i Kommissioner og Udvalg, Kommissionsbetænkninger, Lovforslag o. s. v., uden at der er nogen Samling paa det hele. Der sidder en stor Landbokommission, som synes at blive en ren Evighedsmaskine i Lighed med enkelte andre Kommissioner. Den spyr af og til et lille Stykke Betænkning fra sig. Der er desuden en Kommissionsbetænkning, der forlængst er gjort færdig: Betænkningen om Len og Stamhuse, om Arvefæsteafgift og Gud ved, hvad det hedder alt sammen. Samtidig lovgiver vi herinde paa Rigsdagen om Tilskud til Udstykningsforeninger og nu om Fæstejord, Brug af Huse paa Landet o. s. v. Der er, som sagt, ingen Samling paa disse fuldkomment beslægtede Opgaver. Det hele gør i Virkeligheden Indtryk af at være en eneste stor Udstykningsforretning. Jeg har derfor fundet det rigtigt at søge efter Evne til at skaffe lidt Samling paa denne Sag for mit Partis Vedkommende ved her at optrække Hovedlinierne for vor Stilling ikke alene til Fæstejordspørgsmaalet, men til Jordspørgsmaalet i det hele, og jeg tillader mig at henstille til den højtærede Minister, om vi ikke snart kunde faa alt dette Arbejde vedrørende Jordspørgsmaalet koncentreret og fremskyndet noget mere. Jeg tror, det i høj Grad vilde tjene til at fremme denne Sags Behandling paa Rigsdagen.

Moesgaard-Kjeldsen: I Rigsdagssamlingen 1872—73 blev det sidste Regeringslovforslag om tvungen Afløsning af Fæstetvang forelagt Rigsdagen. Efter mange Aars aldrig hvilende Strid om denne Sag blev Lovforslaget dog afvist af Folketinget, idet J. A. Hansen stillede og Tinget vedtog en Dagsorden, hvorved Tinget udtalte, at Lovforslaget ikke kunde gennemføres i en tilfredsstillende Form, saa længe den daværende Regering bestod. Derved udtrykte Folketingets Flertal, at det stod det klart, at da den privilegerede Valgret raadede i Landstinget, og da Regeringen støttede sig til dette Ting, var al Forhandling om den Sag ørkesløs. Sagen i sig selv laa fremdeles Flertallet i Folketinget paa Sinde, men man maatte afvente bedre Tider. I Samlingen 1882—83 søgte man ved privat Initiativ at bringe Sagen frem igen. Man indbragte i Folketinget et Lovforslag, ifølge hvilket Staten skulde overtage det Fæstegods, som hørte til Len og Stamhuse. I Henhold til Sagens Natur